

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SH.M.MIRZIYOYEVNING PQ-112 QARORI ASOSIDA UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MILLIY CHOLG'U IJROCHILIGI TO'GARAKLARINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi

Farg'ona davlat universiteti

Pedagogika-psixologiya va san'atshunoslik fakulteti

"Musiqqa ta'lim va madaniyat" kafedrası

Musiqqa ta'lim yo'nalishi

3-bosqich talabasi

Shaxinashodiyeva617@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PQ-112-sonli "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori asosida umumta'lim maktablarida milliy cholg'u ijrochiligi to'garaklarini tashkil etishning ahamiyati va pedagogik asoslari yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning musiqiy savodxonligini oshirish, milliy musiqiy merosga hurmat ruhida tarbiyalash, iqtidorli yoshlarni aniqlash hamda ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Qarorda belgilangan vazifalarning amaliy ijrosi va musiqqa ta'limi tizimidagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: PQ-112, musiqqa ta'limi, milliy cholg'u asboblari, musiqqa to'garagi, umumta'lim maktabi, musiqiy savodxonlik, milliy meros, ijrochilik mahorati, estetik tarbiya, iqtidorli yoshlar, madaniyat va san'at, musiqiy madaniyat.

"Yangi O'zbekistonni barpo etishda madaniyat va san'atni rivojlantirish, yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash ustuvor vazifalarimizdan biridir."⁵⁸

**O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Sh.M.Mirziyoyev**

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish, yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash hamda ularning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, umumta'lim maktablarida musiqqa ta'limi samaradorligini oshirish, o'quvchilarni milliy cholg'u asboblari bilan tanishtirish va ularda ijrochilik ko'nikmalarini shakllantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri

⁵⁸ Mirziyoyev, Sh. M. (2022). Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida (PQ-112-son Qaror, 2-fevral 2022-yil). Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti.

hisoblanadi. Shu maqsadda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PQ-112-sonli “Madaniyat va san’at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori qabul qilinib, unda yoshlarni musiqa va san’atga keng jalb etish, milliy cholg‘u ijrochiligini rivojlantirish hamda ta’lim muassasalarida musiqa to‘garaklari faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha muhim vazifalar belgilab berildi.

Mazkur qaror asosida umumta’lim maktablarida milliy cholg‘u ijrochiligi to‘garaklarini tashkil etish va rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Chunki musiqa to‘garaklari o‘quvchilarning estetik didini shakllantirish, milliy musiqiy merosimizga hurmat tuyg‘usini kuchaytirish, bo‘sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish hamda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Shuningdek, to‘garaklar orqali yoshlarning musiqiy savodxonligi oshib, milliy cholg‘u asboblarda ijro etish malakalari shakllanadi.⁵⁹

Ushbu maqolaning maqsadi PQ-112-sonli qaror asosida umumta’lim maktablarida milliy cholg‘u ijrochiligi to‘garaklarini tashkil etishning pedagogik va nazariy asoslarini o‘rganish, ularning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni hamda amaliy ahamiyatini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, musiqa to‘garaklari faoliyatini takomillashtirish orqali o‘quvchilarning ijodiy faolligini oshirish va milliy musiqa san’atini keng targ‘ib etish masalalari yoritiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PQ-112-sonli qarori mamlakatimizda madaniyat va san’at sohasini yangi bosqichga olib chiqish, yoshlarning musiqiy-estetik dunyoqarashini kengaytirish hamda milliy cholg‘u ijrochiligi an’analarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Mazkur qaror asosida umumta’lim maktablarida musiqa ta’limi mazmunini boyitish, o‘quvchilarni milliy cholg‘u asboblarda ijro etishga o‘rgatish va musiqa to‘garaklari faoliyatini kengaytirish bo‘yicha qator vazifalar belgilangan.

Umumta’lim maktablarida faoliyat yuritayotgan musiqa to‘garaklari o‘quvchilarning qiziqishi va qobiliyatidan kelib chiqib tashkil etilmoqda. To‘garaklarda dutor, rubob, doira, chang, nay, gijjak kabi milliy cholg‘u asboblarda ijro etish ko‘nikmalari o‘rgatiladi. Ushbu jarayonda o‘quvchilarning yosh xususiyatlari, musiqiy tayyorgarlik darajasi hamda individual qobiliyatlari inobatga olinadi. Mashg‘ulotlar nazariy va amaliy yo‘nalishlarda olib borilib, avvalo musiqa savodi, nota yozuvi, ritm va usul tushunchalari o‘rgatiladi, keyinchalik esa cholg‘u ijrochiligi malakalari shakllantiriladi.⁶⁰

Musiqa to‘garaklari faoliyatining samaradorligi, avvalo, ta’lim jarayoni uchun yaratilgan sharoitlarga bog‘liqdir. Maktablarda cholg‘u asboblari, notalar to‘plami, o‘quv-metodik qo‘llanmalar va zamonaviy texnik vositalarning mavjudligi mashg‘ulot sifatini oshirishga

⁵⁹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). Madaniyat va san’at sohasining jamiyat hayotidagi o‘rni va ta’sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida (PF-6000-son Farmon, 26-may 2020-yil). Toshkent.

⁶⁰ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2021). Madaniyat va san’atni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida (PQ-36-son Qaror, 9-dekabr 2021-yil). Toshkent.

xizmat qiladi. Shu bilan birga, musiqa xonalari akustik talablarga javob berishi, o'quvchilar uchun qulay va ijodiy muhit yaratilishi muhim ahamiyatga ega. Qaror asosida ta'lim muassasalarini milliy cholg'u asboblari bilan ta'minlash hamda musiqa madaniyati fanining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash vazifalari belgilangan.⁶¹

Musiqa to'garaklarida o'quv jarayoni bosqichma-bosqich tashkil etiladi. Dastlab o'quvchilarga cholg'u asbobining tuzilishi, ijro holati va texnik imkoniyatlari haqida ma'lumot beriladi. Keyingi bosqichlarda oddiy kuy va mashqlarni ijro etish, ansambl tarkibida ishlash hamda sahna madaniyati ko'nikmalarini shakllantirishga e'tibor qaratiladi. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalari turli ko'rik-tanlovlar, konsert dasturlari va ijodiy tadbirlar orqali mustahkamlanadi.

PQ-112-sonli qarorning muhim jihatlaridan biri yoshlarni milliy musiqiy merosga hurmat ruhida tarbiyalashdan iboratdir. Milliy cholg'u asboblari ijro etishni o'rganish orqali o'quvchilar o'zbek xalqining boy madaniy merosi, maqom san'ati va an'anaviy ijrochilik maktablari bilan yaqindan tanishadilar. Bu esa ularda milliy g'urur, vatanparvarlik va madaniy qadriyatlarga sadoqat tuyg'ularining shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, musiqa to'garaklari o'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni turli salbiy ta'sirlardan himoya qilish va iste'dodli yoshlarni aniqlashda muhim o'rin tutadi. To'garaklarda faol ishtirok etayotgan o'quvchilar orasidan kelajakda professional musiqachi, san'atkor yoki pedagog bo'lib yetishadigan yoshlar shakllanadi. Shu sababli musiqa ta'limi tizimida to'garaklar faoliyatini yanada rivojlantirish va ularning sifat samaradorligini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

PQ-112-sonli qaror asosida umumta'lim maktablarida milliy cholg'u ijrochiligi to'garaklarini rivojlantirish natijasida bir qator ijobiy natijalarga erishish ko'zda tutilmoqda.⁶² Avvalo, o'quvchilarning musiqiy savodxonligi va ijrochilik mahorati sezilarli darajada oshadi. Ular milliy cholg'u asboblari tuzilishi, ijro usullari hamda milliy musiqiy merosimizning o'ziga xos xususiyatlari haqida chuqurroq bilimga ega bo'ladilar. Shuningdek, to'garak mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, estetik didi va badiiy tafakkuri rivojlanadi. Musiqa san'ati bilan muntazam shug'ullanish natijasida yoshlarning madaniy saviyasi yuksalib, ularda milliy qadriyatlar va an'analarga nisbatan hurmat tuyg'usi shakllanadi. Bu esa ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.⁶³

Milliy cholg'u ijrochiligi to'garaklari o'quvchilarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada yoshlarning turli salbiy illatlarga moyilligi

⁶¹ Hasanov, A. (2020). Musiqa ta'limi metodikasi. Toshkent: Tafakkur nashriyoti.

⁶² Rajabov, I. (2018). O'zbek xalq musiqa ijodi. Toshkent: Mumtoz so'z

⁶³ Ibragimov, O. (2019). Musiqa pedagogikasi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti

kamayib, ularning ijtimoiy faolligi ortadi. Turli tanlovlar, festivallar va konsert dasturlarida ishtirok etish orqali o'quvchilarda sahna madaniyati, jamoa bilan ishlash ko'nikmalari hamda mas'uliyat hissi shakllanadi.

Mazkur qarorning amaliy natijasi sifatida iste'dodli yoshlarni erta aniqlash va ularni kasbiy musiqa ta'limiga yo'naltirish imkoniyatlari kengayadi. Kelgusida ushbu o'quvchilar orasidan malakali sozandalar, xonandalar, san'at arboblari va musiqa pedagoglari yetishib chiqishi kutilmoqda.

Eng muhimi, milliy cholg'u ijrochiligini ommalashtirish orqali o'zbek xalqining boy musiqiy merosi asrab-avaylanadi va kelajak avlodga yetkaziladi. Bu esa Yangi O'zbekiston sharoitida milliy madaniyatni rivojlantirish, yoshlarni vatanparvarlik va milliy g'urur ruhida tarbiyalashning muhim omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PQ-112-sonli qarori mamlakatimizda madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish, yosh avlodning musiqiy-estetik tarbiyasini yuksaltirish hamda milliy cholg'u ijrochiligi an'analarini keng targ'ib etishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur qaror asosida umumta'lim maktablarida tashkil etilayotgan milliy cholg'u ijrochiligi to'garaklari o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini yuzaga chiqarish hamda milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Musiqa to'garaklari faoliyatini samarali tashkil etish orqali o'quvchilarning bo'sh vaqti mazmunli tashkil etiladi, iste'dodli yoshlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari kengayadi. Shuningdek, yoshlarning estetik didi, sahna madaniyati, jamoada ishlash ko'nikmalari va ma'naviy dunyoqarashi shakllanadi. Bu esa kelajakda milliy madaniyatimiz va san'atimiz ravnaqiga munosib hissa qo'shadigan barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Shu bois umumta'lim maktablarida milliy cholg'u ijrochiligi to'garaklari faoliyatini yanada takomillashtirish, ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. PQ-112-sonli qaror ijrosining samarali ta'minlanishi esa milliy musiqa san'atini asrash, rivojlantirish va uni kelajak avlodga yetkazishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev, Sh. M. (2022). Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida (PQ-112-son Qaror, 2-fevral 2022-yil). Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida (PF-6000-son Farmon, 26-may 2020-yil). Toshkent.

-
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2021). Madaniyat va san’atni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida (PQ-36-son Qaror, 9-dekabr 2021-yil). Toshkent.
  4. Ibragimov, O. (2019). Musiqa pedagogikasi. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti
  5. Hasanov, A. (2020). Musiqa ta’limi metodikasi. Toshkent: Tafakkur nashriyoti.
  6. Rajabov, I. (2018). O‘zbek xalq musiqa ijodi. Toshkent: Mumtoz so‘z.

